

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. II. Ianuen. altius tollendi, seu ne luminibus offiiciatur. An & quando vicinus prohibere possit vicino ædificare proprio solo, suamque domum altius extollere, ne ejus domus luminibus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

Ponderabam demum controversum esse inter DD., an privilegium de jure competens Monasteriis Monialium cogendi vicinos ad claudendas fenestras, seu alias elevandi vel demolendi propria ædificia, & de quo hoc eodem titulo pluries, competat etiam Monasteriis & domibus Religiosis Virorum, & affirmativam veriorē latē probat *Revis dec. 92, num. 7.* & per tot. ubi satis probabilia expendantur fundamenta, quoties præsertim agitur de domibus conductis inhabitari solitis à populo minuto, & mulieribus, ex quibus de facili scandalum refutare potest, quod admitti etiam videtur per *Rot. apud Burar. dec. 631, num. 22.* Unde quidquid sit de hoc, quoties generaliter de puncto exorbitanti & correctorio generis dispositionis juris cogendi scilicet Dominum ad claudendas proprias fenestras seu aliud præjudicium patiendi in suo, atamen istud motivum videtur irrefragabile ad hunc effectum faciendi cessare dictam limitationem, atque concedendi ipsismet Religiosis, ut in suo ædificare possint, atque ita scandalosam servitutem evitare, ita ut omnibus præmissis insimul ponderatis casus remanere videatur omnino planus, ideoque reflectendo etiam ad solam veritatem, dicta resolutio Rotæ justa beneque fundata visa est.

8. De spatio relinquendo inter unum ædificium & alterum juxta Constitutionem Zenonis.
9. De regula l. altius, ut quilibet ædificare possit in suo.
10. Et non attenditur lapsus temporis in materia facultativa.
11. Servitus probari potest etiam per presumptiones & admnicula.
12. Materia conjecturalis quomodo regulanda sit.
13. Resolutio causa.
14. Ponderantur conjecture & admnicula ad probationem servitutis.
15. Solent construentes conspicuas domus curare, ut alia domus adjacentes non possint elevare.
16. Non licet in proprio construere in præjudicium ejus qui concessit solum.
17. Quid in hoc disponat statutum Januæ.
18. De statuto Mediolani in hac materia præsumenda servitura.
19. Leges vel consuetudines unius Provincia vel Civitatis attendi debent, pro interpretatione, seu etiam in casibus non decisis in jure.
20. An volens construere palatium, seu nobile ædificium possit de jure cogere vicinum ad sibi vendendam aream, vel domum.

DISC. II.

IANUEN.

Altius non tollendi, seu ne luminibus officiat.

PRO

MARCHIONISSA HIERONYMA
DE AURIA SPINULA

CVM

LAZARO MARIA DE AURIA.

Casus disputatus coram Delegatis à Senatu Januæ. & decisus pro Marchionissa.

An & quando vicinus prohibere possit vicino ædificare in proprio solo, suamque domum altius extollere, ne ejus domus luminibus officiat, vel impediatur aspectus.

SUMMARIUM.

1. **F**acti series.
2. De facultate altius elevandi propriam domum atque ita obscurandi fenestras domus eminentioris existentes in muro laterali.
3. De usu muri communis vel divisorii arearum, quando liceat illum elevare ac desuper ædificare.
4. Quomodo procedendum sit circa doctrinas seu auctoritates in judicando & consulendo.
5. De altius elevando domum propriam è conspectu alterius domus via publica intermedia.
6. De ædificio quod præjudicet aspectui maris remissive.
7. De ædificio faciendo in propria area seu vacuo præjudicante ædificio adjacens in luminibus seu aliis. *Cardin. de Luca de Servitutibus.*

Inter conspicuam domum Hieronymæ de Auria Spinula Marchionissæ de los Balbastes, ac domum Lazari Mariæ de Auria, in Civitate Januæ, adest quedam area seu vacuum sub dominio & possessione Lazari Mariæ, quo volente quoddam ædificium pro ejus domus ampliatione vel commoditate construere, quod notabile præjudicium præfatæ domui Marchionissæ causasset, tam circa lumina, quam circa aspectum, & prospectum, ac etiam decorem, ipsa se opponente, commissaque per Senatum Januæ, causa quibusdam specialiter Delegatis, cum utriusque defensores fuso calamo hinc inde scripissent; Hinc hujusmodi scriptis ad Urbem transmisiss, ex parte dictæ Marchionissæ consultus fui, nedum pro causa defensione, sed etiam de proprio judicio ad veritatem; Cumque ex auctoritatibus hinc inde copiosè cumulatim inspicerem processum esse cum aliquo æquivoco, allegando ad istum casum auctoritates alios satis diversos percutientes; Idcirco ad veritatem eruendam, desuper respondendo, dicebam plures casus in hac materia distinguendos esse, ac successivè distinguendas auctoritates, quarum aliqua unum percutientes, incongruè alteri applicantur, atque ita faciliorem controversiæ decisionem reddi posse.

Primus igitur casus est, ubi agitur de duobus ædificiis invicem connectentibus, mediante muro laterali utriusque domus tigna ac tecta substante, quorum unum eminentiorem altero structuram habeat, unde propterea in parte supereminente dicti muri lateralis, respondente supra tectum ædificii depressioris, habens alterum magis elevatum, ibi habeat fenestras; Vicinus autem Dominus ædificii depressioris intendat illud altius elevare, atque ita dictas fenestras & lumina obscurare, & de isto casu loquuntur *l. f. cons. 98 lib. 1. Honded. cons. 80. lib. 1. Sperell. decis. 54, & 56. Thomæ dec. 119. Rot. apud Duran. decis. 410.* que reputatur in hac materia magistralis, atque de eodem casu loquitur *statutum Januæ lib. 5, cap. 13.* quod in hac parte concordat cum *statuto Urbis 107.* & cum altero *Mediolani 335, par. 2.*

A 3

Isto

Isto casu regula affiluit Domino ædificii depresso illud elevare volentis, non curato præiudicio alterius vicini utentis muro laterali, saltem habitualliter communi, præter suum connaturalem usum, juxta firmata in præmissis auctoritatibus, Quæ tamen regula plures recipit limitationes ac declarationes, quarum aliquæ insinuantur in *Camerinen. in Rom. domus pro Ecclesia S. Blasii, disc. 4. & 11. & in aliis hoc eodem titulo*, in quibus in specie agitur de isto casu, ab illo tamen præsentis controversiæ extraneo. Et consequenter extraneas dicebam omnes præmissas auctoritates, super quibus, earumque intelligentia, & præsertim super dicta *dec. 450. Durani*, nimium hinc inde certabatur.

Alter casus est, ubi agitur de muro utriusque ædificii aream vel curtim seu hortum dividente, super quo unus ex vicinis, altero invito, novum opus construere intendat, murum prædictum altius elevando, ejusque consuetum statum immutando, unde propterea alteri vicino, vel circa lumina, vel circa aspectum seu prospectum præiudicium resultet, & de hoc proprie agunt, post antiquiores ab eis relato *Bursat. conf. 57. & 58. Thesaur. decis. 23. & 41. Menoch. conf. 1237. Sperell. dicta 54. & 56. benè Rouit. decis. 30.* ac etiam votum Camerae impressum inter *decisiones Rota decis. 253. par. 7. recent.* ac alii de quibus infra in *Pisauren. mvi. Disc. 6.* ubi in specie de isto casu, in quo ut patet ex ibi deductis, quamvis Doctores nimium certent, decisio pendet ex circumstantiis facti, cujus potius quam juris quaestio esse videtur, An scilicet murus de sui natura sit aptus ad ædificium, vel potius simpliciter destinatus ad arearum divisionem.

Et nihilominus etiam in uno vel altero casu, refoenatum non est iudicis arbitrium ex facti qualitate & circumstantiis egredi juris regulas, atque novum opus permittere vel respectivè prohibere, Potissimè verò, in Urbe, ubi tam ex *statuo 107.* quam latius ex *constit. 22. Gregorij XIII.* vicino amplior facultas tribuitur utendi quocumque muro vicini, ut pluries hoc eodem titulo de isto casu speciali agitur; Sed pariter istæ auctoritates, quæ in consulo cum præcedentibus & sequentibus cumulabantur, extraneæ remanebant à præsentis controversiæ, Undè propterea frequenter verificatur id quod mea est dicendi consuetudo, quod scilicet tota vis ac doctrina iudicantis vel consulentis consistit in benè distinguendo triticum à palea, sive unam speciem frugum ab altera, cum frequens videatur modernorum abusus confarcinandi auctoritates, illisque integras columnas implendi, nullatenus cogitando ad congruam vel incongruam applicationem; Et ideo quidquid sit de isto casu, supervacaneum erat illum examinare utpotè extraneum.

Tertius casus est, ubi agitur de duobus ædificiis è conspectu existentibus, cum via seu alio spatio publico intermedio, quorum unum, juxta antiquum statum, structuram altero eminentiorem habeat, Dominus autem alterius depresso intendat istud ad æqualitatem elevare, & ex qua elevatione resultet alterius præiudicium, vel circa lumina, vel circa ventos salubres, aut aspectum maris, seu prospectum, cum similibus, & de hoc cæteris antiquioribus allegatis agunt *Burati & adden. decis. 631. latè Rubens in singular. tom. 1. circa decisiones Pirouani sol. 509. & seqq. Rot. dec. 387. 596. 599. & 611. par. 5. rec. 3.* Et occasione aspectus maris apud *Capyc. Latr. & adden. dec. 50. apud Celsum decis. 375.* cum aliis de quibus in *Neapolitana disc. præcedenti*; Et in hoc regula est pro ædificante, limitari solita, vel in casu æmulationis,

vel favore honestatis, ubi scilicet agitur de Monasteriis Monialium, vel ubi de servitute consistet; Atque isto casu intrat inspectio spatii relinquendi juxta *Constitutionem Zenonis* insinuatam *disc. præcedenti*, super qua etiam multum hinc inde elaboratum fuit, sed pariter extra oportunitatem, ut in præcedentibus; Licet enim ea quæ habentur deducta isto casu influant in sequentem, qui est ille controversiæ, nihilominus intermediario via, seu alterius loci publici aliquam differentiam constituere videtur.

Quartus demum est casus præcisus præsentis controversiæ, ut scilicet inter unum ædificium & alterum, aliquod extet vacuum, seu area de dominio unius vicini, ex cuius apertura alter vicinus beneficium luminum, ac aspectus, vel prospectus recipit, quibus omnibus, vel eorum aliquibus præiudicaretur, si præfata area Dominus, consuetum statum immutando, inibi ædificium construat; An scilicet concedatur alteri vicino jus prohibendi Domino ne in suo ædifice, qui casus est benè specificatus in *consuetudine Neapolis* incipien. *Si quis habet parietem, sub titulo de servitutibus.*

Ista quaestio duas habet partes; Unam generaliter negativam & prohibitivam, seu è converso simpliciter affirmativam, ac permissivam absque aliquo medio seu temperamento; Alteram verò modificativam, ut scilicet utraque facultas ædificandi, ac respectivè prohibendi concurrat compatibiliter in ordine ad relinquendum moderatum spatium, per quod ita utriusque consulum remanere dicatur juxta dictam *Zenonianam Constitutionem* registratam in Codicibus modernæ impressionis *l. penult. C. de ædific. privat.* ac etiam apud *Rubeum primo tomo singular. sol. 512. & apud Fenzon. ad stat. Urb. 104.* ubi disponitur relinquendum esse spatium duodecim pedum, in quo concordat dicta *consuetudo Neapolis*, incipien. *Si quis habet parietem & Statutum Mediolan. par. 2. cap. 337.* Undè licet dicta *Zenoniana Constitutio* in ordine ad aspectum maris legis vim probabilis non habeat ex deductis *dicto disc. præcedenti*; Nihilominus in hac parte videtur, præsertim in Italia usu recepta, ut patet ex dictis iuribus municipalibus, ac etiam quoad urbana habeatur spatium decem pedum in *l. Meviana C. dicto titulo de ædificiis privat.* cum etiam ipsa ratio naturalis assistat; Verùm de hoc, super quo nimium hinc inde elaboratum fuit, pariter incongruum credebam agi debere, quoniam quidquid sit de materia istius spatii, de qua habetur particulariter actum infra in *Romana fabrica de Municipis disc. 5.* non expediebat huic parti immorari in isto motivo cuius victoria succumbentiam causasset, sed omninò insistere in altero omnimodæ prohibitionis immutandi antiquum statum.

Quatenus igitur ad hanc inspectionem pertinet, admittendam regulam assistere volenti ædificare in suo, ad vulgarem regulam tex. in *l. altius, & l. si adibus C. de servit. & aqua, l. qui luminibus ff. de servit. urban. prædiorum cum concordant. collecti per Sperell. decis. 55. Capyc. Latr. dicta decis. 50. & in supra allegatis Gerunden. alius tollendi dec. 587. 596. 599. & 611. par. 5. recent. cum aliis dicto discursu præced.*; Non curato tertii præiudicio exinde resultante, quoniam attenditur principaliter utilitas facientis seu ædificantis in suo, non autem damnum quod exinde accessorie seu consequitivè alteri resultat, excepto casu æmulationis, quæ tamen in dubio non præsumitur ex deductis apud proximè allegatos; Minusque curato quocumque longissimo temporis decursu, quoniam cum id provenerit ex non usu facultatis, nunquam intrat præscriptio quoties non concurrant

currant ea quæ facultatem excludunt ex collectis per *Burrat. decis. 38. Theaur. decis. 16. Rois decis. 460.* & frequenter hoc titulo in proposito, decursus aquarum, vel accessus ad furnos, & molendina sub tit. de Regalibus.

Attamen ultra dictam limitationem resultantem ab amulatione, quæ in hac facti specie non de facili convinci seu præsumi poterat, dum ædificium redundabat in notabilem utilitatem facientis; Deducebatur altera limitatio ratione servitutis, cuius, & si nullus explicitus titulus, nullaque expressa probatio daretur; Adhuc tamen de jure admittitur probatio præsumptiva per adminicula, conjecturas & præsumptiones juxta magistralem theoreticam *Bar. in l. 1. num. 9 ff. de itinere actuque privato* communiter canonizata ex deductis per *Mascar. de probat. concl. 1215 Gratian. discept. 681, num. 7. Casanatt. conf. 39, Capoblan. de Baron. pragm. 14, num. 13, cum seqq. cum aliis per Ros in Firmiana servitutis 21, Martij 1664, coram Ninot & 13, Martij 1665, coram Ol. alora editis in Firmiana de qua infra à disc. seq. Ac etiam in decisionibus editis in *Bononiens. aquarum* de qua pariter hoc titulo disc. 15 & in aliis frequenter.*

Quoties autem agitur de materia conjecturali seu præsumptiva, certa & determinata regula generalis dari non potest, cum totum pendeat ex iudicis prudenti arbitrio, juxta ea quæ in ista conjecturali materia satis frequenter habentur sub tit. de fidei commissis & alibi, regulando ex singulorum casuum particularibus & individuis circumstantiis, ex quibus frequenter contingit, aliquas conjecturas vel adminicula in uno casu sufficere, in altero verò eadem & longe majora non, inspectis præsertim qualitate personarum, usu regionis, ac super omnia, verisimilitudine, vel inverisimilitudine, quæ in omnibus ambiguis primum locum occupat, atque ut nostri dicunt, veritatis, ac respectivè falsitatis imaginem habet.

In hac verò facti specie plura urgebant vehementia adminicula, ex quibus in sum, & unicum ponderatis cum consuetâ regula, ut singula quæ non profunt unita juvent, &c. in ambiguis & conjecturalibus perpetuo attendenda, cum sensu etiam veritatis credebam iustitiam huic parti assilire, qualis etiam fuit sensus iudicum ita controversiam determinantium sub die 19. Septembr. 1661. Non licuisse scilicet, nec licere in dicto vacuo aliquod novum opus construere, quod officiat seu officere possit luminibus dictæ domus Marchionissæ.

Prima species probationis, seu adminiculum deducebatur ex iudicio octo peritorum bonas rationes assignantium, quod juxta regulas architecturæ, stante utriusque ædificii structura, dictum vacuum ab initio ita destinatum ac relictum fuisse pro utriusque domus servitio.

Secunda conjectura deducebatur ex magna inverisimilitudine, activè & passivè multipliciter concurrente; Ex parte scilicet Majorum dictæ Marchionissæ, quod ad eò nobile & conspicuum ædificium cum picturis aliisque ornamentis ingenti sumptu construere voluerint in hac parte respondente super area aliena, cum ad eò patenti periculo quod in dies arbitrio vicini, in quo ut plurimum aliqua amulatio vigere solet, ita obscurari posset, atque ponè inutile reddi; Et ex parte ipsius Lazari Mariæ majorum, quod dictum ædificium cum Menianis, cornicibus, pro filiis & aliis ultrò se protendentibus pati voluerint; Ac etiam quod successivo spatio annorum circiter 200. privare se voluerint facultate ædificandi in hac parte commodiori, ac no-

biliori, stante præsertim usu hujus Civitatis, ubi ob incolarum frequentiam, ac situs qualitatem, hujusmodi aræ seu curtes non abundant, neque vacua negligi solent.

Tertia pro meo iudicio fortissima conjectura, stantibus præsertim dictis actibus negativis seu permissivis ut in præcedenti, resultabat ex actibus affirmativis ob qualitatem ædificii dicti alterius vicini, dum nobilior ejus pars ac mansiones destinatæ ad Domini habitationem respondebant in quemdam viculum, contra omnes architecturæ regulas, omnemque verisimilitudinem; Si licitum fuisset in hoc vacuo tanquam nobiliori parte ædificare, ac etiam quod stabulum, aliæque officinæ existentes in hac parte habebant satis depressam ac insolitam structuram, pariter contra architecturæ regulas, undè clarum resultabat argumentum, id ab initio ita ex conventionem gestum esse, ne alias dicto conspicuo ædificio præjudicaretur.

Quartam, Ego ponderabam conjecturam juris de qua bene apud *Casrenf. conf. 48. lib. 3.* quod scilicet solent qui magnum ac nobile ædificium seu domum construunt, ab initio casum prævidere, atque curare & se assicurare, tutosque reddere, ut aliæ domus adjacentes in eo depressiori statu perseverare debeant, undè *Cyriac. contr. 462, num. 34.* ex eadem auctoritate bene ponderat, quod ubi Dominus adjacentis ædificii depressioris est idoneus, atque ulterior elevatio sibi utilitatem vel commoditatem generaret, & tamen negligit, signum est quod facere non potuerit ob constitutam servitutem; Atque in idem Ego ponderabam eam circumstantiam, quod hic vicinus esset de eadem familia, in statu tamen magis privato, undè probabile est quod dicti Lazari Mariæ stipiti seu majori communis utriusque partis stipiti secundo genito seu aliis attinenti, ista pars situs assignata esset, cum hac lege, undè intrarent eadem quæ habentur in *Neapolitana disc. præcedenti*, de non concedenda facultate ædificandi in proprio solo in præjudicium proprii auctoris à quo illud habitum est.

Quintam, pro adminiculo considerabam statutum *Januæ dicto lib. 6, cap. 13. §. ultimo*, ubi disponitur quod si inter duas domus adsint fundata vel vacua, non possit unus illa integrè occupare, sed sola medietas ad unumquemque pertineat, undè deducebam argumentum, quod cum hoc vacuum ad utrumque spectare deberet, ita per quamdam speciem concordiæ integrum datum fuerit uni, sub hac lege ne in propria parte seu portione altius ædificaretur, ita juxta concordia naturam, aliquid hinc inde dando & recipiendo.

Ponderabam etiam in idem dispositionem statuti *Mediolani 332. par. 2.* ubi disponitur, quod allegato titulo, ex sola longæva possessione seu longævo usu ac statu præsumatur constituta servitus, nisi contrarium probetur; Licet autem istud sit statutum diversæ ditionis, nullamque vim legis habeat extra proprium territorium & cum non subditis; Nihilominus, stante præsertim regionum vicinitate, rectè attendendum videtur pro argumento seu præsumptione, cum in iis casibus qui non habentur in jure expressè determinati, sive pro interpretatione juris dubii, rectè deserviant leges vel consuetudines aliarum, præsertim adjacentium, Civitatum seu provinciarum, *Inf. in l. de quibus num. 6 ff. de legibus, Constant. in l. 1. C. de filio officiali lib. 12, num. 36, adden. ad Rouit. pragm. 2, de cessione honorum vers. licet vero scribentes apud Pratum respons. crim. 46. n. 53, cum seqq. Rot. decis. 357, n. 49, & seqq. ar. 11, recent.*

Ac demum ponderabam conspicuam qualitatem hujus aedificii, ob quam de jure, ob publicam utilitatem conceditur vicino, construere, perficere, vel ornare volenti palatium seu conspicuum aedificium, cogere vicinum ad sibi vendendam arcem seu domum depressam, in suo genere non habentem nobilem structuram & non facientem ornatum, quoniam Reipublice interest, Civitates præsertim Regias & Metropolitanas conspicuis ornari aedificiis, ut advertunt *Roman. singular. 7. 8. Theaur. jun. lib. 1. quasi: forensi: 04. numer. 3. cum seqq. Ciurb: obser: 86. num. 5. Carena resol. 2.* Atque ita in plerisque Italia Civitatibus statutum esse refert *Tobæur. ubi supra num. 5.* & habemus in Urbe statutum per *Constitut. 22. Gregorii XIII.* de qua frequenter hoc tit. ad materiam retractus coactivi; Unde quicquid sit de veritate seu praxi, ac intelligentia dicti assumpti, quam formiter examinare non oportuit, dum ita incidenter deducebatur; Adhuc tamen ponderabam id esse in proposito considerabile, quoniam cui damus actionem, multo magis concedimus exceptionem, ac etiam quia non agebatur de cogendo ad vendendum, neque ad patiendam ex hac sola causa servitutem, sed considerabatur pro uno ex adminiculis; Præsertim vero omnia hæc, ut supra dictum est, considerando non singulariter sed unitim cum dicta regula, ut singula quæ non profunt, &c. cum re vera hujusmodi quaestiones sint potius facti quam juris; Ac propterea reflectendo ad veritatem, etiam post jam decisam & sopitam controversiam, iusta, benèque fundata mihi visa est dicta resolutio.

FIRMANA SERVITVTIS

PRO

HIERONYMA BARLETTINA
DE COLUMBANIS

CVM

LUDOVICO DE FRANCESCHINIS.

Casus decisus per Rotam pro Hieronyma.

De probatione servitutis prospectus per adminicula & præsumptiones, ne scilicet quis in proprio muro, propriaque domo construere possit fenestras, vel aliud novum opus facere, quod respondeat domui vel arce vicini, ac prospectum præjudicalem causet.

SVMARIVM.

1. **F** Acti series.
2. De regula assistente aedificanti in suo.
3. Servitus probatur etiam per præsumptiones & adminicula, & quomodo in materia procedendum.
4. De adminiculo negativo abstinendi longo tempore a construendo opere.
5. De adminiculo affirmativo habendi in muro fenestras cum certo restricto modo.
6. Quomodo in hac materiâ de ferendum sit testibus.

7. *Conventiones super servitute non aperiendi fenestras, vel aliud non agendi, an sint personales vel reales*

DISC. III.

CUM Ludovicus vellet in muro propriae domus aperire fenestras, ex quibus in cortile, seu arcam domus Hieronymæ prospectus haberetur, unde aliquod præjudicium vel Incommodum exinde resultaret, præfata Hieronyma se opponente, introductaque lite in *Rota Maceraten.* aliisque Tribunalibus in partibus, quatuor diversa prodierunt sententiæ, duæ scilicet pro utraque parte respectivè, Unde demum introducta per appellationem causa in *Rota coram Ninot*, datoque duobus, an & ad cujus favorem constaret de duabus conformibus quæ venirent exequenda, sub die 21. Martij 1664. ad favorem Hieronymæ opponentis prodijt resolutio, confirmata 13. Martij 1665. coram *Oratorum* subrogato in locum dicti *Ninot*, interim assumpti ad Episcopatum Gerunden. atque cum istis resolutionibus causa, quod sciam, sinem recepit, dum amplius de illa actum non audivi, dictæque resolutiones mihi pro Hieronyma scribenti, reflectendo etiam ad solam veritatem, justæ ac probabiles visæ fuerunt.

Quamvis enim Ludovico dictum opus in suo ad propriam utilitatem seu commoditatem principaliter facere volenti assisteret regula, non curato accessorio seu consequutivo vicini præjudicio, minasque contrario longissimo statu tanquam in actu facultativo, Unde propterea dicebam inani labore se torbisse scribentes in contrarium, qui cum copiosissimis allegationibus hujusmodi hodie vulgares ac præsupponendas præpositiones probare curabant. Attamen punctus erat in ejus limitatione resultante à servitute, quam pariter receptum est, nè dum cum titulo explicito, ac expressa probatione, sed etiam per præsumptiones & conjecturas justificari posse, juxta celebrem auctoritatem *Bart. in l. 1. § hoc interdico num. 9. ff. de itinere acti- que privato*, cujus verba præcisa sunt hæc. *Et ideo dicit Jacob. de Aret. & alij moderni, quod sufficit quod probet se audivisse hoc dici à quibusdam vicinis & à quibusdam sive dignis, quod sibi competat jus eundem &c. Ita dicunt ipsi. Ego puto in veritate hoc esse, quod debeat aliquod probari, quod ipse motus sit ad credendum sibi servitutem competere. Et ideo puto quod si erat de hoc fama per contrariam licet potest credere. ideo fortius si erant ibi signa via, vel itineris, vel aque vel alia verisimilia, qua possunt animum adducere ad istam credulitatem, quod autem sit usus jure servitutis probabitur ex actibus;* Quæ Bartoli traditio super probatione servitutis per præsumptiones & adminicula est communiter recepta ex deductis per *Grat. discept. 681. num. 7. Pancrol. consil. 74. n. 4. & 5. Casanati. cons. 39. Theaur. decis. 16.* cum alijs in hujus causæ decisionibus; Atque ubi non haberemus auctoritates, id suaderet ipsa ratio naturalis, quoniam tam ob difficultatem probationis in antiquis, quam etiam quia ut plurimum hujusmodi ita adjacentes domus, ut præsertim hujus controversæ structura denotabat, solet esse unius patris familias, atque inter plures filios seu hæredes dividi cum hujusmodi servitutibus tunc conventis, super quibus confici non solent scripturæ, unde propterea ista materia potius est facti quam juris, super qualitate scilicet præsumptionum, & adminiculorum, quæ ex personarum, ac locorum, seu usus regionis diversitate veniunt pro judicis prudenti arbitrio diversimodè ponderanda.

In